

Силабус курсу Загальна та вікова психологія

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність: 016 Спеціальна освіта
Освітньо-професійна програма «Логопедія»
Кількість кредитів – 5
Рік підготовки, семестр – 1 рік, 1 семестр
Компонент освітньої програми: обов'язкова
Дні занять: згідно з розкладом занять
Консультації: очні понеділок: 14:00 – 15:00,
Онлайн-консультації: у вібер групі курсу кожного дня о
15-00 год. до 16-00 год.
Мова викладання: українська

Керівник курсу:	кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології розвитку та консультування Гончаровська Галина Федорівна асистент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Козак Марія Михайлівна
Контактний телефон викладача	0677951613
E-mail викладача:	kozakmm19@gmail.com

Опис дисципліни

У навчальних планах ОПП «Логопедія» дисципліна «Загальна та вікова психологія» є обов'язковою навчальною дисципліною професійної підготовки, яка забезпечує створення науково-теоретичного підґрунтя для оволодіння професійними знаннями. Розкриває теоретичні засади психології, основні психологічні закономірності, вікові та індивідуально-психологічні особливості розвитку людини у процесі онтогенезу, ознайомлює з особливостями навчання, виховання і соціалізації дітей. Студенти набувають знань та умінь, необхідних для професійної діяльності, пробують їх застосовувати у повсякденній діяльності та формується стійкий інтерес до психологічних знань. Вони вчаться критично аналізувати і оцінювати особливості психічного розвитку та формування особистості на різних вікових етапах життя.

Структура курсу

Год. лек./се м/лаб.	Тема	Результати навчання	Завдання
2 /- /-	1. Психологія як наука та як професія	Знати особливості та можливості психології. Вміти охарактеризувати предмет психології та етапи історичного поступу психології. Обґрунтовувати проблему взаємозв'язку психології з іншими науками та галузі сучасної психології. Мати загальне уявлення про методи наукового дослідження та основні групи психологічних методів.	Презентації Питання Групові дискусії

		Знати особливості рефлекторної природи психічного та про розвиток форм відображення дійсності.	
2 / - / 2	2. Відчуття. Сприймання. Увага	<p>Розуміти поняття «відчуття», «сприймання». Знати анатоμο-фізіологічну основу відчуттів, відмінності між відчуттями і сприйманням. Вміти обґрунтувати види відчуттів та сприймання, властивості даних процесів. Аргументувати про нижній абсолютний поріг чутливості та верхній поріг чутливості. субсенсорні подразники. Знати закон Вебера-Фехнера, про поріг розрізнення та зміну чутливості.</p> <p>Розуміти увагу як психічний процес. Знати психологічні теорії уваги, про взаємозв'язок уваги і діяльності, фізіологічні основи процесу. Вміти охарактеризувати види уваги, причини виникнення мимовільної та довільної уваги. Визначати властивості уваги. Обґрунтовувати причини неувважності та особливості розвитку і виховання уваги. Вирізняти умови, що сприяють формуванню уваги.</p>	Презентації Питання Групові дискусії Методики
- / - / 2	3. . Мислення. Мовлення. Уява. Пам'ять	<p>Визначати поняття «пам'ять». Знати фізіологічну основу пам'яті, класифікацію видів пам'яті, основні процеси пам'яті. Характеризувати мислення як психічний процес. Знати про взаємозв'язок мислення і мовлення, процес вираження думки словами за Л. Виготським. Розуміти фізіологічні основи мислення. Вирізняти основні форми мислення. Вирізняти види мовлення та їх характеристика. Самостійно користуватися методиками вивчення особливостей мовлення. Визначати поняття «уява», її соціальну природу. Розуміти уяву як специфічно людський вид діяльності, процес створення образів уяви.</p>	Питання Групові дискусії Методики
- / - / 2	4. Емоції та почуття. Воля. Темперамент та характер. Здібності.	<p>Обґрунтовувати поняття «емоції» та «почуття». Знати функції емоцій: сигнальна, регулятивна, експресивна. Розуміти фізіологічну основу емоцій та почуттів. Пам'ятати теорії емоцій: Джеймса-Ланге, інформаційну теорію, К. Ізарда. Оперувати типами загальної емоційної спрямованості особистості і</p>	Питання Групові дискусії Методики

		<p>класифікаціями емоцій. Розуміти волю як процес свідомого регулювання поведінки., вольові дії. Визначати поняття «темперамент» та «характер». Виокремлювати типи темпераменту та знати їх психологічну характеристику.</p> <p>Знати фізіологічні основи характеру, про взаємозв'язок характеру та темпераменту. Знати про роль другої сигнальної системи у формуванні вольових дій та компоненти вольових дій.</p>	
2 / - / 2	5. Психологія особистості.	<p>Розуміти поняття «свідомість», її особливості та функції. Обґрунтовувати співвідношення понять «діяльність», «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність», «суб'єкт діяльності». Знати теорії діяльності, основні види діяльності та чинники розвитку особистості.</p>	<p>Презентації</p> <p>Питання</p> <p>Групові дискусії</p> <p>Методики</p>
- / - / 2	6. Теоретичні та методологічні проблеми вікової психології	<p>Знати предмет вікової психології та її структурні компоненти. Вміти охарактеризувати принципи досліджень, які застосовуються у віковій психології. Знати методологічні засади вікової психології та розуміти зв'язок вікової психології з іншими науками. Обґрунтувати проблему періодизації психічного розвитку людини в онтогенезі. Знати основні концепції стадіальності психічного розвитку людини у зарубіжній та вітчизняній віковій психології. Охарактеризувати історію виникнення на становлення вікової психології., причини виділення вікової психології в окрему науку в XIX ст.; розвиток вікової психології в Україні</p>	<p>Питання</p> <p>Групові дискусії</p> <p>Методики</p>
2 / 4 / -	7. Психологія немовлячого та раннього періоду	<p>Знати сутність фази новонародженості як особливого періоду немовлячого дитинства. Вміти пояснити зміст понять «вік», «соціальна ситуація розвитку» і «провідна діяльність немовляти», новоутворення періоду немовляти; соціальну ситуацію розвитку «Ми», вроджені безумовні рефлекси та їх роль у розвитку новонародженого; первинний сенсорний розвиток новонародженого; розвиток емоційної сфери. Розуміти сутність та причини кризи першого року життя. Використовувати знання про</p>	<p>Питання</p> <p>Презентації</p> <p>Групові дискусії</p> <p>Есе</p>

		емоційно-експресивну функцію спілкування та її значення як провідної діяльності у немовлячому віці. Знати соціальну ситуацію розвитку в ранньому дитинстві та провідну діяльність. Вміти характеризувати новоутворення в ранньому дитинстві. Знати психологічну характеристику дитини раннього віку.	
2 / 4 / -	8. Психологія дошкільного та молодшого шкільного віку	Знати соціальну ситуацію розвитку та особливості сюжетно-рольової гри як провідного виду діяльності дошкільнят. Вміти характеризувати новоутворення дошкільного віку. Аналізувати кризу шести-семи років; формування перших етичних норм поведінки; розвиток самосвідомості в дошкільному віці та формування Я - концепції; формування статевої ідентичності. Розрізняти головні особливості розвитку мислення в дошкільному віці; розвиток уваги дитини; особливості пам'яті дошкільнят; пізнавальна та емоційна уява дітей; розвиток продуктивних видів діяльності в дошкільному віці. Розуміти потреби дошкільнят та формування мотивів поведінки; ієрархію мотивів. Знати соціальну ситуацію розвитку та провідну діяльність молодшого школяра. Вміти характеризувати новоутворення; психологічні особливості молодшого школяра. Розуміти розвиток пізнавальних процесів та інтересів; розвиток особистості молодшого школяра; засвоєння моральних норм і правил поведінки; розвиток емоційно-вольової сфери молодших школярів; особливості розвитку самосвідомості.	Питання Кейси Групові дискусії Тести
2 / 4 / -	9. Психологічні особливості розвитку та формування особистості в підлітковому віці	Знати соціальну ситуацію розвитку; провідну діяльність підлітка; психологічні новоутворення. Вміти характеризувати кризу підліткового віку; прагнення до дорослості як базове новоутворення; розвиток пізнавальних процесів та інтересів підлітків; мрії підлітка як специфічні прояви підліткової уяви. Аналізувати розвиток самосвідомості в підлітковий період; формування статевої ідентичності. Розуміти роль комунікативної діяльності. Розуміти проблему розвитку	Питання Кейси Ділові ігри Тести

		моральних норм, правил поведінки у підлітковому віці. Обґрунтовувати досягнення віку. Знати соціальну ситуацію розвитку в ранній юності; новоутворення раннього юнацького віку; показники соціально-психологічної готовності випускника школи до самостійного життя.	
2 / 4 / -	10. Психологія особистісного розвитку в юнацькому віці. Вік дорослості. Особливості розвитку зрілої особистості.	<p>Аналізувати мотиви поведінки і ціннісні орієнтації в юності; психологічні особливості вибору майбутньої професії; професійне самовизначення.</p> <p>Аналізувати зміст орієнтації на майбутнє як основне новоутворення юнацького віку, самовизначення та самовиховання. Знати періодизацію психічного розвитку дорослої людини. Вміти надавати загальну характеристику зрілого дорослого віку. Розуміти сутність кризи середини життя.</p> <p>Аналізувати особистість дорослої людини через особливості ідентифікації з особистим «Я»; соціальну активність дорослої людини; та розкривати значення активності у професійній діяльності для розвитку людини як особистості, суб'єкта діяльності та індивідуальності. Знати закономірності розвитку та проблеми самореалізації особистості дорослого. Розкривати пізнавальну діяльність дорослих.</p>	<p>Питання</p> <p>Групові дискусії</p> <p>Ділові ігри</p>

Формування програмних компетентностей

Індекс у матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 2.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК 3.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 4.	Здатність застосовувати знання у

	практичних ситуаціях.
ЗК 7.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
СК 1.	Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з порушеннями мовлення.
СК 3.	Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з порушеннями мовлення.
СК 4.	Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з порушеннями мовлення.
СК 8.	Готовність до діагностико-консультативної діяльності.
СК 16.	Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
РН 2.	Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.
РН 3.	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.
РН 6.	Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.
РН 8.	Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.
РН 10.	Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати логопедичний супровід з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.
РН 17.	Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

Літературні джерела

1. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання. Київ : ІЗМН, 1998. 204 с.
2. Брушневська І. М., Рібцун Ю. В. Комунікативний компонент мовленнєвої діяльності у дітей: діагностичний комплекс: навч.-метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення. Запоріжжя: ЛІПС, 2020. 124 с.
3. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник для студ. психол. і педагог. спеціальностей. 2-ге видан., випр. і доп. Київ : «Центр учбової літератури». 2007. 968 с.
4. Вікова і педагогічна психологія / ред. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. 2-е вид., допов. Київ : Каравела, 2009. 400 с.
5. Власова О. І. Педагогічна психологія. Київ : Либідь, 2005. 400 с.

6. Загальна психологія : підруч. для студ. вищ. навч. закладів / С. Д. Максименко, В. О. Зайчук, В. В. Клименко, В. О. Соловієнко / за заг. ред. С. Д. Максименка. Київ : Форум, 2000. 543 с.
7. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія: навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 294 с.
8. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ: Радянська школа, 1989. 608 с.
9. Корольчук М. С., Криворучко П. П. Історія психології : навч. посіб. Київ : Ельга, Ніка-Центр, 2004. 248 с.
10. Корольчук М. С. Психологія : схеми, опорні конспекти, методики : навч. посіб. Київ : Ельга; Ніка-Центр, 2009. 320 с.
11. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. 384 с.
12. Кузьменко В. У. Розвиток індивідуальності дитини 3-7 років: монографія. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. 354 с/
13. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія: (курс лекцій): навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.; М-во освіти і науки України, Ін-т соц. робота та упр. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2005. 128 с.
14. Логопедія / Шеремет М. К., Тарасун В. В., Конопляста С. Ю. та ін.; за ред. М. К. Шеремет. Київ: Видавничий дім «Слово», 2010. 678 с.
15. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посіб. Київ: Центр навч. літератури, 2004. 272 с.
16. Максименко С. Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці: Методологія, методи, програми, процедури: навч. посіб. для вищої школи. Київ: Наукова думка, 1998. 226 с.
17. Максименко С. Д., Клименко В. В., Толстоухов А. В. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості. Київ: Вид-во Європейського ун-ту, 2010.
18. М'ясоїд П. А. Загальна психологія. Київ : Вища школа, 2001. 487 с.
19. М'ясоїд П. А. Задачі з курсу загальної психології : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2000. 183 с.
20. Основи практичної психології : підручник / за заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. Київ : Либідь, 2003. 536 с.
21. Основи психології : підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. Київ : Либідь, 2002. 630 с.
22. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. для самост. роботи студ. Київ: Академвидав, 2011. 373 с.
23. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Короткий довідник з дитячої психології. Рівне, 2008. 55 с.
24. Практикум із загальної психології / за ред. Т. І. Пашукової. Київ : Знання, 2000. 204 с.
25. Психологія: навч. посіб. / О. В. Винославська, О. А. Брусенко. Київ, 2005. 352 с.
26. Психологія : підручник / за ред. Ю. Л. Трофімова. Київ : Либідь, 2001. 390 с.
27. Рібцун Ю.В. Розвиток емоційної сфери дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2020. Вип. 16. С. 295–312.
28. Русинка І. І. Психологія : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 367 с.
29. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. Київ : Академвидав, 2006. 360 с.
30. Самошкіна Л. М. Вікова психологія : навч. наоч. посіб. з мультимедійним курсом / ред. Е. Л. Носенко. Дніпропетровськ : вид-во ДНЕУ, 2006. 248 с.
31. Скрипченко О., Долинська Л., Огороднійчук З. Загальна психологія. Київ : АПН, 2002. 464 с.
32. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2005. 520 с.
33. Титаренко Т., Панок В. Прогнозування й планування життєвого шляху. Київ: Либідь, 2003. С. 177–188.

34. Титаренко Т. Подія як вузловий момент життєвого шляху. Київ : Либідь, 2003. С. 149–153.
35. Титаренко Т. Поняття життєвого шляху особистості. Київ: Либідь, 2003. С. 136–148.
36. Титаренко Т. Життєві кризи особистості. Київ : Либідь, 1999. С. 155–167.
37. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія : навч. посіб. Київ : Наукова думка, 2000. 190 с.
38. Цимбалюк І. М. Психологія. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 304 с.
39. Цимбалюк І. М., Яницька О. Ю. Загальна психологія. Київ : ВД Професіонал, 2004. 304 с.
40. Чайченко Г. М. Поведінка і психіка тварин : навч. посіб. Київ : ВП «Київський університет», 2000. С. 7–32.
41. Шпак М. М. Психологія розвитку емоційного інтелекту молодших школярів: монографія. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2016. 372 с.
42. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини: навч. посіб. Ніжин : РВВ НДПУ ім. М. Гоголя, 2001. 194 с.

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання % від остаточної оцінки

Змістовий модуль 1 (теми 1-5) – усне опитування, тестування, написання есе, групова дискусія 40

Змістовий модуль 2 (теми 6-10) – усне опитування, тестування, групова дискусія, написання есе 40

Підсумковий контроль (екзамен) (теми 1-10) – тестові завдання трьох рівнів складності 20.

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Оцінка за національною шкалою
A	90 – 100	відмінно
B	85 – 89	добре
C	75 – 84	добре
D	65 – 74	задовільно
E	60 – 64	задовільно

FX	35 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1 – 34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом